

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Oslo 4. mai 2018

Høring av rapport fra ekspertutvalget som har vurdert nye oppgaver til fylkeskommunene

Det vises til at Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) den 9. februar 2018 sendte ut «Høringsnotat – Regionreformen: Desentralisering av oppgaver fra staten til fylkeskommunene».

1. Innledning og bakgrunn

Da Stortinget behandlet stortingsmeldingen om regionreform (Meld. St. 22 (2015–2016)) ba Stortinget regjeringen sette ned et ekspertutvalg som skal foreslå ytterligere oppgaver til fylkeskommunene. Regjeringen satte ned ekspertutvalget i juni 2017, etter at Stortinget hadde vedtatt en fylkesinndeling med 11 fylkeskommuner inkludert Oslo.

Utvalgets mandat var å vurdere oppgaver hos staten som kan overføres til fylkeskommunalt nivå. Utvalget leverte sin rapport 1. februar 2018.

Ekspertutvalget foreslår endringer i Fylkesmannens oppgaveportefølje. Blant annet er store deler av klima- og miljøoppgavene som i dag ligger til Fylkesmannen, foreslått overført til fylkeskommunen. Utvalget legger også opp til å styrke fylkeskommunens rolle knyttet til planlegging etter plan- og bygningsloven. Samtidig foreslår utvalget å rendyrke Fylkesmannen som et kontroll- og tilsynsorgan.

Utvalget har i sin rapport redegjort for prinsipper for fordeling av oppgaver mellom forvaltningsnivåene, og presenterer sine retningslinjer for den oppgavefordelingen de legger opp til i rapporten. Juristforbundet registrerer at behovet for kompetanse, nærhet, effektivitet, likhet, kontroll og rettigheter er begreper som blir nevnt i forbindelse med disse retningslinjene. Juristforbundet er enig i at dette er viktige forhold som må ivaretas, og legger til grunn at det ikke vil være mulig uten juridisk kompetanse i kommunene.

2. Generelle merknader

Ivaretagelse av oppgaver knyttet til klage, kontroll og tilsyn er avhengig av høy kompetanse innen de enkelte fagområder. Forsvarlig klagebehandling og kontroll er etter vår oppfatning vanskelig uten god kunnskap om fagområdet. Kontakt med kommunene gjennom veiledning bidrar til slik kunnskap. Det er for øvrig i stor grad veiledningen overfor kommunene som danner grunnlag for å vurdere hvor det er nødvendig å gå inn med lovlighetskontroll av

kommunale vedtak. Juristforbundet er ut fra dette kritisk til at klage, kontroll og tilsyn i så stor grad skal løsrives fra veiledning og andre oppgaver knyttet til saksområdene. Helhet og sammenheng står i fare for å bli borte dersom klagebehandling og kontroll løsrives fra veiledningsbiten.

Fylkesmannsembetene har i dag en bred portefølje, etter plan- og bygningsloven. Embetene skal gjennomføre statlig politikk i plansaker og ivareta rettsikkerheten knyttet til klagebehandling av byggesaker. Overføring av planoppgaver til fylkeskommunen vil kunne bidra til å splitte opp etablerte fagmiljø og redusere hensiktsmessig samvirke mellom plankompetanse og juridisk kompetanse etter plan- og bygningsloven.

Vi mener også det er grunn til å stille spørsmål ved om interesser knyttet til miljø og klima blir tilstrekkelig ivaretatt av et politisk styrt organ som fylkeskommunen. Vi vil for det første understreke at innsigelsesmyndigheten for forhold som vil påvirke miljø og klima er en viktig del av statens kontrollmulighet med kommunene. Dersom innsigelser og klager knyttet til slike interesser skal gjennom en politisk behandling, er det erfaringsmessig grunn til å tro at andre interesser enn miljø veier tyngre. Handlingsrommet oppfattes tilsynelatende også ofte større ved politisk behandling enn ved administrativ behandling.

Fylkeskommunen driver regional næringsutvikling, bygger nye fylkesveier og nye videregående skoler. De utarbeider og vedtar regionale planer. Det er svært ofte konflikt mellom utbygging- og utviklingsoppdrag på den ene siden og ivaretagelsen av nasjonale natur- og klimainteresser på den andre siden. Juristforbundet stiller spørsmål ved i hvilken grad fylkespolitikkerne vil la viktige nasjonale hensyn veie tyngst når deres egne vedtatte planer og tiltak ligger i den andre vektskålen. Det bør vurderes om dette kan ivaretas gjennom en ordning hvor Miljødirektoratet får myndighet til å fremme innsigelse.

Oppfølging av nasjonal politikk bør være like viktig på miljøområdet som på andre områder, og det bør vurderes hvorvidt dette lar seg gjøre dersom oppgaver overføres til fylkeskommunen. Fylkesmannens politiske nøytralitet som forvaltningsorgan, og departementenes instruksjonsmyndighet overfor fylkesmennene, sikrer etter vår oppfatning best en slik oppfølging.

Juristforbundet savner en diskusjon om hvilken konsekvens det vil ha for fagmiljøene at det ene styrkes på bekostning av det andre. En forsvarlig klagesaksbehandling, for eksempel etter naturmangfoldsloven, vil være helt avhengig av et sterkt naturfaglig miljø. Dette for å kunne oppfylle minstekravene til kvalitet og ivaretagelsen av rettsikkerheten. Dersom kompetansen deles mellom statlig og regionalt nivå, svekkes begge fagmiljøene.

Med vennlig hilsen

Curt A. Lier
president